

БӨЛІМ: ПСИХОЛОГИЯ

Аутизм синдромы бар бала тәрбиелеп отырған отбасының проблемалары

ЖАРИЯЛАНДЫ
19.05.2023СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/139179/>

Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, Алматы қаласы,
Педагогика және психология кафедрасы

Ш.Т. Бектемісова

7M01101-Педагогика және психология мамандығының 1 курс магистранты

Абиямажинова Орынгуль Слямбековна

PhD докторы, аға оқытушы

Аутизм синдромы бар бала тәрбиелеп отырған отбасының проблемалары.

Аңдатпа

Мақалада аутизм спектрі бұзылған балалардың ата-аналарына психологиялық қолдау көрсету мәселесі қарастырылады. Автор аутизммен ауыратын балалардың аналары мен әкелерін психологиялық қорғаудың сондай-ақ ата-аналық стресстің кезеңдері ерекшеліктерін зерттейді.

Кілттік сөздер: аутизм спектрінің психикалық дамуы бұзылған балалар, психологиялық көмек, инклюзивті білім беру ортасы, мүмкіндігі шектеулі балалар, балалар аутизмі, отбасына психологиялық көмек.

Аутизм, дәлірек айтсақ, аутизм спектрінің бұзылуы (ASD) – бұл әлеуметтік өзара әрекеттесу мен қарым – қатынастың бұзылуымен сипатталатын психикалық бұзылулар тобы-қарым-қатынас процесі және басқа адамдарға ақпарат беру. Аутизмде шектеулі, стереотиптік, қайталанатын мінез-құлық бар. Әр түрлі пациенттерде бұзылулар әр түрлі дәрежеде көрінеді, ал олар сөйлеу және интеллектуалды дамудың бұзылуымен бірге

жүруі де, болмауы да мүмкін. Аурудың алғашқы белгілері нәресте немесе ерте балалық шақта байқалады, әлеуметтік қызмет пен мінез-құлық ерекшеліктерінің ауытқулары өмір бойы сақталады.

Аутизмнің себептері

Аутизм спектрінің бұзылуының себептері толық зерттелмеген, бірақ генетикалық факторлар жетекші рөл атқарады деп саналады. АСД бар баланың туылу қаупі ата-анасының жасына байланысты артатыны белгілі.

Балада АСД пайда болуы мен жүктілік ағымының ерекшеліктері арасында байланыс болуы мүмкін: ұрықтың шала туылуы, жүктілік кезінде ананың эпилепсияны, маниакальды-депрессиялық психозды, мигреньді емдеу үшін вальпрой қышқылының препараттарын қолдануы, сондай-ақ анадағы гестациялық қант диабеті (жүктілік кезінде дамиды қант диабеті). Бұл факторлардың ешқайсысы ASD дамуында маңызды емес, бірақ генетикалық бейімділікпен өзара әрекеттесу арқылы жүзеге асырылуы мүмкін. Аутизммен ауыратын балалар үшін аяқтың ұшымен жүгіру, саусақтардың көздерінің сыртқы бұрыштарының айналасындағы белгілі бір қозғалыстар, секіру арқылы көрінетін мақсатты емес іс-әрекетке тән монотонды деп атауға болады. Ауыспалы болуы мүмкін

бір тежелу позасында қатаю кезеңдері бар моторлық мазасыздық.

Аутизмде ақыл-ойдың даму дәрежесі айтарлықтай ерекшеленеді: кейбір жағдайларда бала ақыл-есі кем болуы мүмкін, ал басқаларында интеллект қалыпты деп санауға болады, сонымен қатар аутисттер арасында жоғары дарынды балалар.

Сондай-ақ, сөйлеуді дамытуда үлкен вариация бар: кейбір балалар сөйлеу дамуында артта қалады, ал басқалары, керісінше, сөйлеу уақыты мен қарқыны бойынша сау құрдастарынан озып кетеді. Дегенмен, мүмкін

әр жағдайда аутизмі бар балалардың сөйлеу ерекшелігін байқаңыз. Бұл, ең алдымен, дауыстық модуляцияның бұзылуы арқылы көрінеді: ол бұл гротеск, мағынасы жеткіліксіз немесе өте кедей.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Левченко И.Ю. Психологическая помощь семье, воспитывающей ребенка с отклонениями в развитии / И.Ю. Левченко. — М.: Прогресс, 2015. -165 с.
2. Мамайчук И.И. Помощь психолога детям с аутизмом / И.И. Мамайчук. -СПБ.: Речь, 2015. — 288 с.

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.